

Stratégia podpory dojčenia v Nemocnici Poprad, a. s.

1. Úvod

Dojčenie je najprirodzenejší spôsob výživy novorodencov. Pre dieťa predstavuje materské mlieko nenahraditeľný zdroj potravy. Jeho jedinečné zloženie je dôležité nielen pre fyzický, ale aj pre zdravý psychický vývoj. Kvalita materského mlieka závisí od viacerých faktorov, ako sú fyziológia matky, stravovacie návyky, zodpovednosť pri manipulácii s mliekom a spôsobe uchovávaní mlieka do jeho použitia, ako aj od kvality životného prostredia. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) a UNICEF odporúčajú exkluzívne dojčenie do 6 mesiacov veku dieťaťa s pokračovaním do dvoch rokov a viac. Vedecké výskumy dokazujú, že dojčenie má pozitívne účinky na zdravie matky aj dieťaťa, vrátane zníženia rizika infekcií, alergií, obezity a chronických ochorení. Preto je nevyhnutné, aby Nemocnica Poprad, a. s., zabezpečila vhodné podmienky pre dojčenie a poskytovala matkám potrebnú podporu počas tehotenstva a po pôrode.

Táto stratégia poskytuje rámec na implementáciu efektívnych opatrení v nemocničnom prostredí s cieľom zabezpečiť vysokú mieru dojčenia a vytvoriť podporujúce prostredie pre matky a deti.

2. Ciele

- Podporiť dojčenie v Nemocnici Poprad, a. s., ako základ starostlivosti o novorodenca prostredníctvom implementácie odporúčaní WHO a UNICEF.
- Zavedenie systematického vzdelávania zdravotníckeho personálu v oblasti dojčenia.
- Zabezpečiť podmienky pre dojčenie v Nemocnici Poprad, a. s.
- Zvýšiť informovanosť, vzdelávanie matiek a podporovať dlhodobé dojčenie v komunite.
- Poskytovať odbornú a nepretržitú podporu matkám v oblasti dojčenia od prenatálnej starostlivosti a aj po prepustení z nemocnice do domáceho prostredia.
- Zaviesť a udržať iniciatívu „Baby-Friendly Hospital Initiative“ (BFHI) v súlade s odporúčaniami WHO a UNICEF.
- Eliminovať marketingové praktiky propagujúce náhrady materského mlieka.
- Poskytovať individuálnu podporu pre matky s komplikáciami počas dojčenia a pre matky kriticky chorých novorodencov a matky predčasne narodených detí.

3. Cieľová skupina

- Tehotné ženy, ktoré prichádzajú do Nemocnice Poprad, a. s., na predpôrodnú prípravu a na pôrod.
- Matky novorodencov hospitalizované na novorodeneckom oddelení a JRSN Nemocnice Poprad, a. s.
- Zdravotnícki pracovníci gynekologicko-pôrodnického oddelenia, novorodeneckého oddelenia a JRSN vrátane lekárov, pôrodných asistentiek, laktačných poradkýň a sestier.

4. Opatrenia na podporu dojčenia v Nemocnici Poprad, a. s.

4.1 Školenie a vzdelávanie zdravotníckeho personálu

- Pravidelné školenia pre zdravotníkov o význame dojčenia, správnych technikách prisatia a riešení možných problémov pri dojčení. Organizovanie seminárov a workshopov o najnovších poznatkoch v oblasti dojčenia.
- Vytvorenie interných postupov na podporu dojčenia a ich zavedenie do nemocničnej praxe.

4.2 Podpora kontaktu koža na kožu

- Podľa klinického stavu matky a dieťaťa, umožnenie minimálne 60 minútového popôrodného kontaktu koža na kožu, aby sa podporilo prvé dojčenie.
- Školenie personálu, aby vedel asistovať matkám pri prvom prisatí a dojčení dieťaťa.
- Zabezpečenie polohovateľných nemocničných kresiel pre matky kriticky chorých novorodencov a predčasne narodených novorodencov na JRSN ku bezpečnému kľokankovaniu a re-bondingu.

4.3 Podpora exkluzívneho dojčenia

- Informovanie budúcich matiek o výhodách dojčenia a prínosoch materského mlieka.

- Podporovanie matiek v ich rozhodnutí dojčiť.
- Edukovanie matky, že dojčený novorodenec by nemal byť dokrmovaný umelou výživou, pokiaľ na to nie je lekárska indikácia.
- Ak je pre novorodencov narodených v termíne lekárske indikovaná výživa odstriekaným materským mliekom alebo inou výživou, počas pobytu v nemocnici sa môžu použiť aj iné spôsoby kŕmenia, ako napr. pohárikom, lyžicou alebo dojčenskou fľašou a cumľom.
- Rešpektovanie vôle matiek o preferovanom spôsobe kŕmenia dieťaťa. Preferovaný spôsob kŕmenia je zaznamenaný v zdravotnej dokumentácii dieťaťa a v Protokole dojčiacej matky F-382.
- Pri nadprodukcii materského mlieka, osloviť matku o súhlas s darovaním MM.
- Pri daryniach mlieka postupovať v súlade s platnou legislatívou o bankách ženského mlieka.
- Informovanie rodičov o možných rizikách používania fliaš, klobúčikov alebo cumlíkov pre pokračovanie v dojčení.
- Edukovanie matiek o rozpoznaní a reagovaní na signály svojho dieťaťa – znaky hladu, pocit blízkosti a pohodlie u novorodenca. Ukázať možnosti reakcií rodičov na tieto signály.
- viesť matky ku dojčeniu novorodencov na požiadanie v rámci starostlivosti o dieťa.
- Naučiť matky polohy pri dojčení.
- Naučiť matky znaky správneho prisatia na prsník a pitia novorodenca z prsníka.
- Individuálna podpora pre matky, ktoré majú ťažkosti s dojčením.
- Naučiť matky zachovať laktáciu pri odlúčení od dieťaťa.
- Ukázať matkám spôsoby odstriekavania MM.
- Zabezpečiť profesionálne nemocničné odsávačky materského mlieka pre matky kriticky chorých novorodencov a matky predčasne narodených novorodencov na oddelenie JRSN.

4.4 Odborné laktačné poradenstvo

- Zabezpečenie dostupnosti profesionálnych certifikovaných laktačných poradkýň priamo v nemocnici, ktoré budú matkám pomáhať s dojčením.
- Organizovanie individuálnych konzultácií a podporných skupín pre matky.
- Poskytovanie písomných a vizuálnych materiálov o technikách dojčenia.

4.5 Rooming-in (spoločný pobyt matky a dieťaťa) po pôrode

- Zabezpečenie, aby matka a dieťa zostali spolu 24 hodín denne, pokiaľ nie sú zdravotné dôvody na separáciu.
- Vytvorenie podmienok, ktoré podporujú matku v nepretržitom kontakte s dieťaťom.
- Poskytnutie praktických rád matkám, ako dojčiť aj počas nočných hodín.
- U kriticky chorých novorodencov a predčasne narodených novorodencov umožniť rodičom kontakt s dieťaťom spôsobom podľa klinického stavu dieťaťa a odporúčaní lekára: kontakt v inkubátore, bezpečné kľokankovanie na profesionálnom nemocničnom kresle, nenutritívne sátie na prsníku počas re-bondingu/kľokankovania.

4.6 Ochrana pred marketingom náhrad materského mlieka

- Dodržiavanie Medzinárodného kódexu WHO o marketingu náhrad materského mlieka.
- Dodržiavanie Kódexu zo strany Nemocnice Poprad, a. s., vrátane obstarávania náhrad materského mlieka. Neprijímanie podpory alebo darov od výrobcov alebo distribútorov produktov podliehajúcich Kódexu a neposkytovania vzoriek náhrad materského mlieka, dojčenských fliaš alebo cumľov matkám.
- Zákaz distribúcie vzoriek umelého mlieka matkám v nemocnici.
- Vzdelávanie personálu o rizikách propagácie náhrad materského mlieka.

4.7 Podpora matiek v špecifických situáciách

- Zabezpečenie špeciálnej starostlivosti pre matky predčasne narodených detí a pre matky detí so zdravotnými komplikáciami. Umožniť matkám týchto detí odsávať MM pri dieťati na JRSN s cieľom podporiť vzťahovú väzbu, minimalizovať čas separácie matky a dieťaťa, zvýšiť produkciu materského mlieka a podávať novorodencom natívne materské mlieko.
- Zabezpečenie špecifickej starostlivosti pri dojčení detí s anatomickými problémami.
- Poskytovanie individuálnych plánov dojčenia pre matky s nízkou tvorbou mlieka alebo s anatomickými problémami.

- Spolupráca medzi oddelením gynekológie a oddelením neonatológie + JRSN k podpore dojčenia u hospitalizovaných novorodencov:
- a. poskytnúť matkám poradenstvo o odstriekaní kolostra pred plánovaným operačným pôrodom,
- b. podľa klinického stavu matky zabezpečiť predčasne narodenému dieťaťu odstriekané MM do 1 hodiny od pôrodu.

5. Monitorovanie a hodnotenie

- Pravidelný zber údajov o miere dojčenia medzi hospitalizovanými matkami.
- Hodnotenie kvality poskytovaných služieb na podporu dojčenia prostredníctvom spätnej väzby od matiek.
- Interné audity zamerané na dodržiavanie zásad podpora dojčenia v Nemocnici Poprad, a. s., podľa odporúčaní WHO a UNICEF.
- Zavedenie systému reportovania pre zdravotnícky personál o prípadných problémoch alebo nedostatkoch v podpore dojčenia.

6. Sledované ukazovatele podpory dojčenia v Nemocnici Poprad, a. s.

- Diskusia o význame a manažmente dojčenia s tehotnými ženami a ich rodinami.
- Diskusia o význame a manažmente dojčenia s matkami po pôrode.
- Umožnený popôrodný kontakt fyziologického novorodenca koža na kožu.
- Podpora matky v začatí dojčenia čo najskôr po pôrode a v pokračovaní s dojčením.
- Podpora matky pri riešení problémov s dojčením.
- Novorodencom (fyziologický, kriticky chorý novorodenec, predčasne narodený novorodenec) sa podáva materské mlieko, pokiaľ to nie je lekársky inak indikované.
- Matky a ich fyziologickí novorodenci zostávajú spolu a nie sú od seba odlúčení na viac ako 1 hodinu denne. Realizovaný systém rooming-in 24 hodín denne.
- Podpora matiek k rozpoznaniu a reagovaniu na signály hladu svojich novorodencov.
- Matkám je poskytnuté poradenstvo v súvislosti s možnými rizikami používania dojčenských fliaš a cumľov.
- Prepustenie z Nemocnice Poprad, a. s., je koordinované tak, aby rodičia a ich deti mali včasný prístup k pokračujúcej podpore a starostlivosti.

- Medzinárodný kódex o marketingu náhrad materského mlieka a príslušných rezolúcií je v Nemocnici Poprad, a. s., dodržiavaný v plnom rozsahu.
- V Nemocnici Poprad, a. s., je písomne vypracovaná politika v oblasti kŕmenia novorodencov, s ktorou sú pravidelne oboznamovaní zamestnanci a rodičia detí.
- Zamestnanci novorodeneckého oddelenia, JRSN a gynekologicko-pôrodnického oddelenia Nemocnice Poprad, a. s., disponujú znalosťami, spôsobilosťou a zručnosťami vo vzťahu k podpore dojčenia.

7. Legislatívne rámce

- Štandardný preventívny postup Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky Starostlivosť o matku a novorodenca podľa zásad iniciatívy Baby-friendly Hospital Initiative – podpora vzťahovej väzby a laktácie vydaný Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 45 ods. 1 písm. b) zákona 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Vestník MZ SR 56. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o podpore výživy dojčiat a batoliat dojčením, zo dňa 20. novembra 2009, Ročník 57.
- Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva SR pre činnosť banky ženského – materského mlieka a zdravotné indikácie pre podávanie ženského – materského mlieka (Vestník MZ SR 2004, čiastka 21 – 27).
- Vyhláška MZ SR 553/2007 Z. z., §7 ods. 9 – 12.
- Dohovor o právach dieťaťa z 20. novembra 1989 čl. 24.

8. Záver

Implementácia tejto stratégie pomôže Nemocnici Poprad, a. s., zabezpečiť optimálne podmienky pre dojčenie, čím sa zvýši miera dojčenia a prispeje sa k lepšiemu zdraviu matiek a detí. Vytvorením priaznivého prostredia a kvalifikovanou podporou zdravotníckeho personálu nemocnica aktívne prispeje k rozvoju dojčenia ako štandardnej starostlivosti o novorodencov. Nevyhnutná je trvalá

spolupráca medzi zdravotníkmi, nemocničným manažmentom a matkami, aby sa zabezpečila dlhodobá udržateľnosť a efektívnosť tejto stratégie.

V Poprade, 4. 3. 2024

Vypracovala: Mgr. Jana Pisarčíková

Schválili:

prim. MUDr. Peter Repko

prim. MUDr. Marek Karniš

Mgr. Ingrid Ficová

Mgr. Daniela Fiamčíková

vedúca sestra

sestra poverená vedením

Použité skratky

BFHI – Baby-Friendly Hospital Initiative (Iniciatíva nemocníc priateľských k deťom)

JRSN – Jednotka resuscitačnej starostlivosti o novorodenca

MM – materské mlieko

OMM – odstriekané materské mlieko

UNICEF – United Nations International Children's Emergency Fund (Medzinárodný fond OSN pre núdzovú pomoc deťom)

WHO – World Health Organization (Svetová zdravotnícka organizácia)

Prílohy

1. F-382 Protokol dojčiacej matky
2. Stratégia podpory laktácie matiek detí na JRSN – mapa
3. Dojčenie – polohy – mapa
4. F-565 Manipulácia s odstriedaným materským mliekom – mapa
5. F-566 Masáže prsníkov – mapa
6. F-567 Odstriekavanie materského mlieka - mapa
7. F-569 Prebytok materského mlieka – mapa
8. F-572 Predchádzanie zámenám dávok
9. Informácia pre rodičov o novorodeneckom oddelení a JRSN